

## Шлях пацієнта

# Покрокова інструкція оцінювання повсякденного функціонування особи

Ця покрокова інструкція допоможе вам зрозуміти, як пройти всі етапи оцінювання повсякденного функціонування особи, яке проводиться з професійним підходом, орієнтованим на потреби людини.

### **1. Перший крок: звернення до свого лікуючого лікаря**

Вам необхідно звернутися до свого [лікуючого лікаря](#), який спеціалізується на захворюванні, що спричинило значні порушення здоров'я, які можуть бути підставою для встановлення інвалідності чи ступеню втрати професійної працездатності. Або ж до сімейного лікаря, у разі, якщо всі документи та обстеження наявні. Це перший необхідний крок для взаємодії в рамках процесу оцінювання.

#### **Метою направлення особи на оцінювання може бути:**

- 1) встановлення інвалідності;
- 2) зміна причини інвалідності;
- 3) закінчення строку, на який встановлено інвалідність;
- 4) повторне оцінювання у разі настання змін у стані здоров'я;
- 5) оновлення рекомендацій, які є частиною індивідуальної програми реабілітації особи з інвалідністю;
- 6) встановлення ступеня втрати професійної працездатності;
- 7) продовження тимчасової непрацездатності;
- 8) визначення медичних показань для забезпечення автомобілем та/або електроскутером і протипоказань до керування ними;
- 9) встановлення причинного зв'язку смерті з професійним захворюванням, трудовим каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я;
- 10) визначення потреби в постійному догляді та інших соціальних послугах;
- 11) призначення допоміжних засобів реабілітації (технічних та інших засобів реабілітації) та/або медичних виробів;
- 12) встановлення причинного зв'язку інвалідності з хворобами, перенесеними у дитинстві.

Після проведення необхідних діагностичних, лікувальних і реабілітаційних заходів за наявності станів, що відповідають [Критеріям направлення на оцінювання](#), лікар формує в [електронній системі](#) направлення на оцінювання повсякденного функціонування особи.

У новій системі лікарсько-консультативна комісія (ЛКК) більше не бере участі у затвердженні направлень на оцінювання. Водночас ЛКК виконує решту своїх функцій у закладі.

Для військовослужбовців голова ВЛК, як і лікуючий лікар, має право сформувати направлення для оцінювання та отримання статусу інвалідності. Детальніше про [шлях військовослужбовця](#).

### **2. Підготовка документів**

Підготуйте:

- Паспорт громадянина України, РНОКПП (за наявності), військово-обліковий документ (за наявності).
- Медичну документацію, що підтверджує ваш діагноз та в якій відображено стан вашого здоров'я, зокрема документи про раніше встановлену інвалідність.
- Документи, що засвідчують причини інвалідності (за наявності)/
- Адресу електронної пошти пацієнта або довіреної особи/
- Адресу для отримання паперових листів поштою (за потреби).

Якщо ви втратили попередню довідку МСЕК, то зверніться до територіального відділення Пенсійного фонду, оскільки саме електронні системи Пенсійного фонду містять централізовану інформацію про всіх осіб з інвалідністю, яким була призначена пенсія з інвалідності.

Документи можна подати у паперовій формі для їх сканування в закладі охорони здоров'я під час формування направлення на оцінювання. Якщо ви маєте ці документи в електронному вигляді, ви можете передати їх лікареві одразу в електронній формі. У випадку бажання присутності уповноваженої особи на оцінюванні до справи має бути прикріплена відповідна заява з інформацією про таку особу.

Детальніше про весь перелік документів — на [сайті МОЗ](#).

### **3. Відправлення електронного направлення на оцінювання**

На основі поданих документів лікуючий лікар створює структуровану електронну форму направлення в [електронній системі](#) і прикріплює до неї всі документи пацієнта. Електронна система є безоплатною і доступною закладам охорони здоров'я усіх форм власності (державної, комунальної, приватної).

У формі міститься необхідна інформація про причини та мету направлення на оцінювання. Разом із лікарем обирається бажана форма проведення оцінювання відповідно до затверджених [критеріїв](#):

- **Очна** – за особистої присутності особи.
- **Заочна** – без особистої присутності.
- **3 використанням телемедицини** – через засоби дистанційного зв'язку.
- **Виїзна** – за місцем перебування або лікування особи.

Також пацієнт разом із лікарем обирає заклад охорони здоров'я з відповідною експертною командою для проведення оцінювання. З переліком закладів та профілями експертних команд можна ознайомитись на [дашборді на сайті МОЗ](#).

У кожному закладі існує дві і більше команд одного профілю. Пацієнт може пройти оцінювання в закладі незалежно від місця реєстрації. На одного пацієнта може існувати лише одна чинна справа.

У разі відсутності технічної можливості використовувати електронну систему, інформація про що *оприлюднюється на вебсайті МОЗ, опрацювання направлень, документів та процес оцінювання здійснюються із застосуванням паперового документообігу [за формами, встановленими МОЗ](#)*. Після появи технічної можливості такі рішення та документи підлягають негайному внесенню до системи.

### **4. Перевірка документів адміністратором закладу, куди направлено на оцінювання**

Адміністратор закладу охорони здоров'я отримає сформоване вашим лікарем направлення, перевірить його та додані до нього документи на повноту і відповідність вимогам, зокрема в частині відповідності форми розгляду та критеріям направлення на оцінювання.

Адміністратор має право повернути документи лікуючому лікарю для доопрацювання у разі:

- наявності помилок;
- невідповідності критеріям направлення на оцінювання;
- відсутності необхідних документів, що повинні бути додані до направлення, зазначених у [пунктах 21 і 22](#) Порядку проведення оцінювання повсякденного функціонування особи;
- неналежної якості копій документів, які додані до направлення, що унеможлиблює ознайомлення з ними.

У таких випадках адміністратор повертає документи протягом 5 робочих днів з моменту їх надходження із зазначенням причини повернення.

Після усунення недоліків лікуючий лікар може повторно направити документи до цього ж закладу або до іншого, де наявна відповідна до справи команда.

Якщо справа якісно оформлена та відповідає критеріям, то адміністратор зазначає розмір справи (кількість сторінок медичних документів) та часовий інтервал, необхідний для розгляду, а також відмічає справу в електронній системі як готову до постановки в чергу на оцінювання.

## **5. Постановка в електронну чергу**

Розгляд справ здійснюється в порядку черговості на підставі електронної черги, яку формує електронна система. Розподіл справ між командами відбувається за принципом випадковості. Система обирає експертну команду відповідно до співпадіння профілю команди та основного діагнозу, і доступності часу, який необхідний для розгляду.

У подальшому протягом 2025 року буде запроваджено функціонал, де склад команди формуватиметься індивідуально для кожного випадку відповідно до основного та супутніх діагнозів пацієнта.

Після постановки в чергу, до дня розгляду справи ані адміністратор, ані члени команди не знатимуть чию справу вони будуть розглядати. Так само пацієнт не матиме доступу до персонального складу команди, що проводитиме оцінювання.

## **6. Повідомлення про дату та час розгляду**

Після прийняття адміністратором направлення до розгляду інформація про форму, дату та час розгляду надсилається:

- пацієнту або довірений особі пацієнта на зазначену в направленні адресу електронної пошти або рекомендованим листом (у разі відсутності електронної пошти);
- в електронній системі для лікаря, який направив.

## **7. Проведення оцінювання експертною командою**

У день оцінювання членам експертної команди відкривається доступ до справи та даних особи. Лікарі мають ознайомитись з документами справи та ідентифікувати особу, якій проводиться оцінювання, перевіривши документи, що посвідчують особу. Також лікарі мають зазначити відсутність конфлікту інтересів щодо особи, якій проводиться оцінювання.

Під час оцінювання формується протокол, де фіксується позиція кожного лікаря в команді з кожного питання, після чого приймається колегіальне рішення.

У призначений час оцінювання **експертна команда:**

- проводить оцінювання повсякденного функціонування (досліджує всі надані документи, а також відповідні медичні записи, що підтверджують стан здоров'я особи, щодо якої проводиться оцінювання);
- приймає рішення відповідно до зазначеної у направленні на оцінювання мети, наприклад щодо встановлення чи не встановлення інвалідності.

Прийняте рішення в електронній системі мають підписати усі члени команди за допомогою електронних підписів. У разі складення експертною командою документів в паперовій формі такі документи підписуються всіма членами команди.

Справа може бути **не розглянута або її розгляд призупинено** у випадках:

- Форс-мажору, як-то тривала повітряна тривога, обстріл, мінування тощо.
- Якщо пацієнт не з'явився на очне, дистанційне або виїзне оцінювання.
- Конфлікту інтересів у лікаря щодо особи, якій проводять оцінювання.
- Направлення на додаткові медичні обстеження.
- Потреби в архівній справі МСЕК (щодо оригіналів причинно-наслідкових документів).

## **8. Можливість направлення на додаткові обстеження**

У разі потреби експертна команда може направити особу на додаткове медичне обстеження. Така можливість дозволяється лише **один раз**, щоб не затягувати прийняття рішення, крім випадків коли за результатами такого обстеження було виявлено нові, не зазначені в доданій до направлення медичній документації, стани, діагнози або порушення структури та функцій організму, що потребують додаткового обстеження.

На час очікування результату додаткового медичного обстеження розгляд справи призупиняється. Рішення у справі приймається після отримання та врахування результатів додаткового обстеження. Подальший розгляд може проводитись без обов'язкової присутності пацієнта.

## **9. Права особи під час оцінювання**

Особа має право (**крім заочної форми розгляду**):

- **Самостійно здійснювати аудіо- чи відеозапис** процесу оцінювання.

- Залучити уповноваженого представника, подавши відповідну заяву лікарю, який формує направлення на оцінювання.

#### **10. Терміни розгляду справи**

Розгляд справи експертною командою повинен бути завершений **не пізніше 30 календарних днів з дня прийняття закладом охорони здоров'я електронного направлення до розгляду** (позначка адміністратора, що справа готова до постановки в чергу).

Рішення приймаються експертною командою в день розгляду справи, крім випадків необхідності проведення додаткового обстеження або зміни складу експертної команди.

#### **11. Прийняття рішення та його структура**

За результатами оцінювання експертна команда **приймає рішення щодо встановлення чи невстановлення (або визначення):**

- ступеня обмеження життєдіяльності особи;
- потреби у продовженні тимчасової непрацездатності та в разі її продовження головуєчий у справі формує відповідний медвисновок;
- інвалідності, фіксації причин та часу її настання;
- ступеня втрати професійної працездатності (у відсотках);
- наявності медичних показань на право одержання особою з інвалідністю або дитиною з інвалідністю, яка має порушення опорно-рухового апарату, автомобіля і протипоказання до керування ним;
- потреби у постійному догляді;
- потреби в отриманні соціальної, психолого-педагогічної, професійної, трудової та/або фізкультурно-спортивної реабілітації;
- обсягів та видів необхідних допоміжних засобів реабілітації та/або медичних виробів;
- потреби в отриманні реабілітаційної допомоги у сфері охорони здоров'я та в разі визначення такої потреби головуєчий формує електронне направлення для її надання;
- ступеня стійкого обмеження життєдіяльності для направлення їх у стаціонарні відділення центрів соціального обслуговування;
- причини смерті особи з інвалідністю або особи, ступінь втрати працездатності якої визначений експертною командою у відсотках на підставі свідоцтва про смерть у разі, коли законодавством передбачається надання пільг членам сім'ї померлого.

Якщо було встановлено інвалідність, то в рамках рішення буде також сформовано **рекомендації, які є медичною частиною індивідуальної програми реабілітації**. У них буде відображена потреба особи в допоміжних засобах реабілітації, медичних виробах та необхідність отримання послуг в інших сферах її життя. Ці рекомендації діють протягом усього строку, на який встановлено інвалідність.

Щодо визначення потреби в отриманні послуг в інших сферах, то **рекомендації міститимуть такі складові:**

1. **Медична** – потреба в отриманні реабілітації в сфері охорони здоров'я (при цьому, якщо така потреба виявлена ще під час розгляду, пацієнтові буде сформовано електронне направлення на цю послугу), потреба у забезпеченні допоміжними засобами реабілітації та медичними виробами, санаторно-курортному лікуванні.
2. **Соціальна** – визначає потребу в соціальній і побутовій реабілітації, а також надає рекомендації звернутися до інших уповноважених органів для вирішення питання щодо призначення державної допомоги або пенсії з інвалідності, потреби в проведенні оцінки щодо отримання соціальних послуг.
3. **Трудова** – визначає потребу у визначенні можливого облаштування робочого місця, в професійній і трудовій реабілітації та загальні обмеження в професійній діяльності, що можуть значно вплинути на погіршення здоров'я; надає рекомендації звернутися до центру зайнятості або онлайн для отримання безоплатних послуг з профорієнтації, перенавчання тощо.
4. **Освітня** – визначає потребу в психолого-педагогічній реабілітації, а також рекомендація звернутися до інклюзивно-ресурсного центру для проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку особи.

У разі проведення очного або виїзного розгляду справи роздрукована форма прийнятого рішення та рекомендації у зв'язку з прийнятим рішенням, які є частиною індивідуальної програми реабілітації (у разі встановлення інвалідності), надаються людині на підпис.

#### **Важливо:**

- Датою встановлення інвалідності вважається дата надходження до експертної команди направлення на проведення оцінювання (позначка адміністратора, що справа готова до постановки в чергу).
- У разі встановлення інвалідності особі, яка знаходиться на тимчасовій непрацездатності (у якої сформований МВТН) датою встановлення інвалідності вважається дата огляду особи (з метою запобігання дублюванню тимчасової та стійкої втрати працездатності на одні і ті ж дати).
- У разі якщо строк повторного огляду особою з інвалідністю пропущено з поважних причин або в разі визнання її знову особою з інвалідністю виплата пенсії з інвалідності відновлюється з дня, з якого припинено виплату, до дня повторного огляду, але не більш як за три роки, якщо експертна команда визнає її за цей період особою з інвалідністю. При цьому якщо під час повторного огляду особи з інвалідністю переведено на іншу групу інвалідності (вищу або нижчу), пенсія за зазначений період виплачується за попередньою групою інвалідності.
- У разі встановлення інвалідності особам, які внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення, під час безпосередньої участі у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, забезпечення їх здійснення, під час безпосередньої участі у заходах, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів, отримали ушкодження, які призвели до **необоротної втрати (у тому числі ампутації) верхніх та/або нижніх кінцівок (їх частин), необоротної втрати іншого органу або повної стійкої втрати органом його функцій, група інвалідності встановлюється без зазначення строку повторного огляду (безстроково) та на ступінь вище визначених законодавством критеріїв встановлення групи інвалідності, але не вище I групи.**

#### **12. Надсилання рішення експертної команди**

Після завершення оцінювання **витяг з рішення експертної команди надсилається:**

- на адресу електронної пошти людини, яка проходила оцінювання;
- у разі відсутності електронної пошти рекомендованим листом на адресу задекларованого/зареєстрованого місця проживання (перебування);
- в електронній системі для лікаря, який направив на оцінювання (за запитом людини він може роздрукувати та надати їй у паперовій формі, завіривши печаткою закладу охорони здоров'я).

#### **13. Обмін даними**

Інформація з рішення буде передаватися через електронну систему до Міністерства соціальної політики України для подальшого використання при призначенні пенсії або соціальних виплат, забезпеченні [допоміжними засобами реабілітації](#) або соціальними послугами.

Також у разі встановлення інвалідності або ступеня втрати працездатності експертна команда повідомляє територіальному центру комплектування та соціальної підтримки про призовників та військовозобов'язаних.

#### **14. Подальші дії після отримання рішення**

Після отримання витягу з рішення експертної команди процес реалізації прав починається із самостійного звернення особи до відповідних установ залежно від ваших потреб, зокрема:

- **Територіальний фонд соціальної підтримки осіб з інвалідністю** – для отримання допоміжних засобів реабілітації (ДЗР).

- **Територіальний центр комплектування та соціальної підтримки (ТЦК та СП)** – для оформлення відстрочки від мобілізації (за потреби).
- **Пенсійний фонд України (ПФУ)** – для призначення або подовження виплат пенсії в разі її нарахування.
- **Управління соціального захисту населення (УСЗН)** – для призначення або подовження державної допомоги для осіб з інвалідністю з дитинства та соціальних виплат і пільг, пов'язаних із доглядом за особою з інвалідністю.

Ці звернення необхідні для реалізації прав, передбачених законодавством, та забезпечення всебічної підтримки.

### **15. Оскарження рішення експертної команди**

Якщо людина не згодна з рішенням експертної команди, вона має право його оскаржити. Необхідно звернутись самостійно до Центру оцінювання функціонального стану осіб — для цього потрібно надіслати скаргу в паперовій формі на адресу [Центру оцінювання функціонального стану особи](#).

Розгляд оскаржень проводитимуть експертні команди центру, до складу яких входитимуть лікарі з державних закладів охорони здоров'я з усієї країни.

Ця процедура забезпечує право особи на перегляд рішення та гарантуватиме об'єктивність і справедливість процесу.

### **Особливі випадки: перебування за кордоном**

Якщо громадянин України перебуває за кордоном у державі, з якою укладено міждержавні договори (угоди) про соціальне забезпечення, для оцінювання повсякденного функціонування медичні формуляри надає уповноважений орган країни перебування. Ці формуляри передаються до Пенсійного фонду України, який далі направляє їх до Міністерства охорони здоров'я для проведення оцінювання. Такі медичні документи перекладає [Центр оцінювання функціонального стану особи](#) та забезпечує проведення оцінювання таких громадян.

Громадяни України, які перебувають на території інших держав, надсилають (передають) лікуючому лікарю медичні документи, перекладені українською мовою та завірені у належний спосіб, які містять інформацію про:

- діагноз з використанням Міжнародної класифікації хвороб десятого перегляду (МКХ-10);
- ступінь функціональних порушень;
- дані лабораторних та функціональних обстежень, виписки після стаціонарного лікування, консультативні висновки тощо).

Документи, видані закладами охорони здоров'я Російської Федерації чи Республіки Білорусь, до розгляду не приймаються.

Документи, їх переклади можуть бути надіслані поштою або надані лікуючому лікарю в Україні за допомогою технічних засобів електронних комунікацій (електронна пошта тощо). На підставі них лікар приймає рішення щодо необхідності направлення на оцінювання.

Також за вчинення нотаріальних дій консульськими установами України за кордоном щодо засвідчення правильності перекладу на українську мову документів, необхідних для направлення на оцінювання, консульський збір не справляється.

Рішення про встановлення інвалідності буде прийматися експертними командами під час заочного розгляду справи за результатами медичного обстеження в країні перебування.

### **Чинність документів, виданих МСЕК до 31 грудня 2024 року**

Усі документи (довідки, акти, висновки, індивідуальні програми реабілітації), які були видані МСЕК до 31 грудня 2024 року, залишаються чинними та є підставами для отримання визначених законодавством гарантій, пільг, виплат, допомоги, відстрочок тощо.

## Повторні огляди та оцінювання

### Щодо проходження повторних оглядів:

**1) усі, хто має обмеження повсякденного функціонування**, тобто законні підстави для статусу інвалідності, проходитимуть оцінювання експертною командою лікарів-практиків у передбачений строк;

**2) якщо інвалідність встановлено безстроково**, оцінювання проходити не обов'язково, лише за власним бажанням: усі пільги, гарантії та виплати залишаються в силі;

**3) якщо людина протягом 2022-2024 років мала пройти повторний огляд, але не змогла його пройти з поважних причин** та відповідно до винятків, передбачених у законодавстві на час воєнного стану, то його потрібно буде пройти:

- чоловікам 25-60 років з 2 або 3 групою інвалідності – до 1 листопада 2025 року;
- усім іншим пацієнтам (за винятком перелічених нижче випадків) – до 1 квітня 2026 року.

### Винятки — неможливість повторного огляду з таких причин:

- люди перебувають на територіях, на яких ведуться бойові дії, або на тимчасово окупованих територіях;
- пацієнти з важкими порушеннями функцій організму (не мають кінцівки або якогось з парних органів, не чують або не бачать, мають онкологічне або психічне захворювання);
- чинні військовослужбовці ЗСУ та інших військових формувань – для них статус інвалідності залишається чинним на період проходження військової служби та протягом 60 днів з дати звільнення зі служби.

### 4) якщо ваші документи були вже в МСЕК і призначена дата засідання у 2025 році:

у такому випадку справу передано до визначеного закладу охорони здоров'я, де працюють експертні команди. Розгляд справи відбудеться в день, який був призначений до цього МСЕК. При цьому обов'язково повідомлять нову адресу, де відбудеться оцінювання.

Якщо інвалідність була встановлена безстроково, ІПР залишається чинною безстроково. Проте якщо є потреба оновити перелік заходів в ІПР, людина може з цією метою звернутися до лікуючого лікаря для направлення на оцінювання.

Якщо інвалідність була встановлена тимчасово, документи та рішення МСЕК чинні до завершення строку, на який встановлена інвалідність або до проведення оцінювання повсякденного функціонування.

## Подальше оцінювання

Подальше оцінювання (повторні огляди) є важливою складовою системи оцінювання повсякденного функціонування особи, адже воно дозволяє переглянути стан здоров'я, визначити прогрес або потребу в коригуванні рекомендацій та оновити рішення щодо встановлення інвалідності.

Повторне оцінювання проводиться, якщо:

- **Закінчився строк дії попереднього рішення.** Наприклад, якщо інвалідність була встановлена тимчасово, до певної дати.
- **Є зміни у стані здоров'я.** За зверненням особи лікуючий лікар формує направлення, якщо відбулися суттєві покращення чи погіршення стану здоров'я.

Процедура повторного оцінювання не відрізняється від процесу проведення первинного оцінювання.

## Як отримати допоміжні засоби реабілітації?

Якщо ваша ІПР чинна і не потребує змін, допоміжні засоби можна отримати без звернення до експертної команди – варто звернутися до:

- органу соціального захисту населення;
- до уповноваженої посадової особи з питань соціального захисту виконавчого органу сільської, селищної, міської ради;
- центру надання адміністративних послуг (ЦНАП);
- через електронний кабінет особи з інвалідністю у банку даних;
- через Єдиний державний вебпортал електронних послуг (за наявності технічної можливості);
- до територіального відділення Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю (ФСЗІ).

## **Перехід до нових правил**

Нині триває процес передачі паперових направлень на МСЕК, які були прийняті МСЕК до розгляду, проте не були розглянуті в 2024 році або їх розгляд був призначений на 2025 рік. Справи передаються до визначених закладів охорони здоров'я, які вже сформували експертні команди та організують процес оцінювання. Ці команди відповідатимуть за розгляд справ і ухвалення рішень.

Якщо ваші документи були якісно оформлені з усією необхідною інформацією та вже були направлені до МСЕК, вам не потрібно додатково їх надавати. Після опрацювання переданих справ та внесення їх до електронної системи щодо оцінювання повсякденного функціонування особи вам буде повідомлено про дату, час і місце проведення оцінювання.

У випадку некомплектності справи в частині нестачі обов'язкових документів, заклад охорони здоров'я поверне справу до лікуючого лікаря для доопрацювання і внесення вже в електронному вигляді.

## **Прозорість і доступність**

Реформа впроваджує цифрові рішення та спрощує процес, робить його прозорим і доступним. Нова система забезпечує рівний доступ до послуг для всіх громадян, незалежно від місця перебування чи стану здоров'я.